

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ В РЕГУЛЮВАННІ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

В умовах формування національної правової держави аграрне право покликане забезпечувати реалізацію гарантованих Конституцією України прав і свобод аграрних товаровиробників. Це завдання охоплює і питання судового захисту прав і свобод учасників аграрних правовідносин, членів та найманих працівників сільськогосподарських підприємств, який здійснюється шляхом розгляду аграрно-правових спорів та винесенням судом рішення щодо них.

Незалежно від того, яку модель економічного розвитку держава обирає та які політичні сили перебувають при владі, рішення суду є обов'язковим елементом системи джерел аграрного права, найбільш динамічним і впливовим інструментом регулювання аграрних відносин та інтересів суб'єктів сільськогосподарського виробництва, окремих громадян. Злагожене функціонування аграрної сфери економіки є гарантією ефективної діяльності державних органів та інших суспільних інститутів. Від якості законодавчого регулювання аграрних правовідносин у сфері забезпечення населення якісними, безпечними та доступними продуктами харчування, значною мірою залежить політична стабільність у державі.

Можна виокремити соціальну (включаючи ідеологічно-виховну, світоглядну, інформаційно-програмуючу, координаційну, попереджу вальну), політичну та економічну функції рішення суду, як вторинних джерел аграрного права, акцентуючи увагу на основних особливостях таких функцій. Саме через негативний вплив на господарську діяльність суб'єктів аграрних відносин існуючих законодавчих суперечностей, неточностей, колізій вони змушені звертатися до суду за захистом своїх порушених прав, свобод та законних інтересів тощо [1, с. 60].

Виділяють такі підстави врегулювання аграрних суспільних відносин рішеннями судів, що породжуються самою системою аграрного права: а) неоднаковий ступінь «старіння» правових інститутів і норм; б) регулювання аграрних відносин з урахуванням суттєво відмінних умов суспільного життя правовими інститутами і нормами, прийнятими в різний час; в) дещо випереджаючий розвиток підзаконного регулювання тих суспільних аграрних відносин, які повинні бути врегульовані законодавчими актами, що стає причиною не лише порушення принципів підзаконного регулювання, але і створює додаткові умови для проблемності та суперечливості такого законодавства; г) прийняття багатьох «зайвих» аграрних законів з тих питань, які можуть бути врегульовані підзаконними нормативно-правовими актами; ґ) декларативний характер

деяких норм аграрного законодавства; д) непродумане «запозичення» національним законодавством іноземних правових інститутів та норм без урахування особливостей національної правової системи, культури та менталітету тощо [2, с. 30].

Кваліфікаційними ознаками рішення суду з аграрно-правового спору, ж вторинного джерела аграрного права, можна вважати наступні: вони належним чином оформлені та приймаються тільки для врегулювання спірних аграрних відносин компетентними судовими органами за результатами розгляду ними аграрно-правових спорів; діють тільки стосовно сторін певного аграрно-правового спору в межах визначених спірних аграрних відносин; проголошуються іменем України і мають обов'язковий характер та спеціальну, встановлену законом форму.

Слід погодитися з висловленою в юридичній літературі думкою, що до змісту правотворчої діяльності суду по врегулюванню аграрних суспільних відносин, входить не тільки саме створення судових актів (офіційних нормативно-правових текстів) — власне судова правотворчість, але санкціонування за посередництва рішення суду правового звичаю або доктринальних положень в шості офіційних джерел аграрного права, введення в дію вже існуючих нормативно-правових актів, їх «ревізія» або «редагування» під час судового нормоконтролю, та їх можливе скасування (втрати ним чинності) [3, с. 85].

Судова практика як складова механізму регулювання аграрних відносин впливає на процес формування та реалізації аграрно-правових норм, у тому числі обумовлює зміст даних норм, формує уявлення про реальний зміст положення аграрного законодавства. Можливо було б доцільно надати статусу джерела аграрного права рішенням вищих судових органів, які містять варіанти вирішення спірних ситуацій, у тих випадках, коли відсутнє законодавче підґрунтя для вирішення цих спорів [4].

Таким чином, окремі рішення суду не просто застосовують джерела аграрного права, а змушені заповнювати існуючі багаточисельні прогалини в аграрному та суміжному з ним законодавстві, тлумачити раніше створену норму права, уточнювати бланкетну (спірну) або відсилочну норму, усувати колізію чи невідповідність, тлумачити судові прецеденти, аграрно-правові звичаї ділового обороту, доктрину аграрного права, природні права тощо.

Список використаних джерел

1. Аграрне право України : підручник / за ред. О. О. Погрібного. — Київ : Істина, 2007. — С. 60-61.
2. Машевська Л. А. Перспективи вдосконалення джерел аграрного права // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 9. — С. 30-33.
3. Коваленко Т. О. Систематизація **аграрного** законодавства України // **Стан** та перспективи розвитку аграрного права: матеріали Міжнар. наук.-теор. конф., присвят. 80-ріттю д. ю. н., проф., акад. АПрН України В. З. Янчука (Київ, 26-27 трав. 2005 р.). —

Київ, 2005. — С. 85-87.

4. Аграрію право України : навч. посіб. / [Т. Є. Харитонова, І. І. Каракаш, Х. А. Григор'ова та ін.] ; за ред. Т. 6. Харитоніової, І. І. Каракаша. — Одеса : Юрид. літ., 2017. — С. 61-65.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Платонова Є. О.